

04/2019

ReOS

Recht der Osteuropäischen Staaten

04/19

ReOS

Recht der Osteuropäischen Staaten

Recht der Osteuropäischen Staaten (ReOS)

Recht der Osteuropäischen Staaten (ReOS) –
scientific journal of legal sciences founded
by University of Göttingen (Germany)
with the purpose of knowledge sharing between
Western and Eastern Europe.

Publisher:

Doctor of Juridical Sciences, Professor Thomas Mann, Institute of Public Law,
Administrative Law Department, University of Göttingen.

Editorial board:

Dr. jur. **Bernhard Schloer** – Übersetzung der Zusammenfassung München
Bastian Lorenz – Layout, Bearbeitung & Druck

Partners

Netzwerk Ost-West

Rechtsdialog.org

www.uni-goettingen.de/reos

04/2019

ISSN 2199-6245

ReOS 04 / 2019

Inhaltsverzeichnis

Estoppel in civil judicial proceedings of Ukraine <i>Andronov Ihor, Andronova Viktoriia</i>	5
The procedure of ratification of international treaties as a component of the mechanism of creation of criminal legislation of Ukraine <i>Babanina Viktoria</i>	10
Legal protection of land of agricultural purpose in Ukraine <i>Baboi Anna</i>	15
The legal status of the consumer as a participant of civil legal relations <i>Banasevych Iryna</i>	20
Criminal and legal protection of intellectual property rights in Ukraine: conceptual background and identification of the concept <i>Bolotina Anna</i>	25
Nietzsche, perspectivism, feminism and human rights: hidden connection <i>Bocharov Dmytro</i>	29
Content and concept of management relationships in the security sector system Ukraine <i>Goncharenko Ganna</i>	34
The quality of the law as a determining component of the rule of law <i>Guyvan Petro</i>	39
Limits of judicial discretion in sentencing <i>Davydovych Iryna</i>	44
Administrative services in Ukraine: concepts and signs <i>Zaichko Konstantyn</i>	49
Staffing of the judiciary in Ukraine and Europe: a comparative legal aspect <i>Inozemtseva Kateryna</i>	54
Constitutional complaint in the system of the national mechanism of protection of the rights of participants in criminal proceedings in Ukraine <i>Ivanov Mykhailo</i>	58
Legal tradition and legal culture: the relation of concepts <i>Koba Mariia</i>	63
Information and analytical activity of public entities administration in the field of road safety in Ukraine <i>Koller Yurii</i>	67
Normative-project activity: questions of theory and practice <i>Kornienko Victoria</i>	71
Legal support of counteraction of war propaganda in Ukraine <i>Koruts Uliana</i>	76
Organizational and legal aspects of agreement on the establishment of a joint investigation team <i>Krasnoborova Myroslava</i>	80
Land use mediation vs. litigation process involving land issues: what should prevail in modern world? <i>Kucherova Mariia</i>	84

договору, а отже, й на обов'язковість скасування смертної кари, однак не внесла би відповідні зміни до КК України, а Конституційний Суд України не прийняв перед цим рішення про неконституційність відповідних положень КК України²⁶, на наш погляд, це виключало б можливість застосування до засуджених осіб покарання у вигляді смертної кари й дало би змогу застосовувати безпосередньо положення Протоколу № 6 до Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, попри те, що до тексту КК України не було би внесено відповідні зміни.

Із цього випливає, що в окремих випадках міжнародні договори, які ратифіковані Верховною Радою України, самостійно (без внесення відповідних змін до КК України) можуть бути складниками кримінального законодавства.

Пропозиції про ратифікацію таких договорів, згідно з положеннями ч. 3 ст. 4 Закону України «Про міжнародні договори України»²⁷, подаються після проведення Міністерством юстиції України правової експертизи щодо відповідності проєкту міжнародного договору Конституції і законам України.

Міжнародні договори, які є джерелами кримінального законодавства, підлягають обов'язковій ратифікації, що здійснюють шляхом прийняття закону про ратифікацію, невід'ємною частиною якого є текст міжнародного договору²⁸. На підставі підписаного й офіційно оприлюдненого Президентом України закону Голова Верховної Ради України підписує ратифікаційну грамоту, яку засвідчує підписом Міністр закордонних справ України, якщо договір передбачає обмін такими грамотами. Пропозиції про ратифікацію міжнародного договору подає Міністерство закордонних справ України Президентіві України, який розглядає пропозиції щодо ратифікації міжнародного договору України та приймає рішення про внесення на розгляд Верховної Ради України в порядку законодавчої ініціативи проєкту закону про ратифікацію міжнародного договору України. Після таких процедур шляхом ратифікації відбувається безпосереднє надання згоди Україною на обов'язковість для неї міжнародного договору.

Міжнародні договори набирають чинності для України після надання нею згоди на обов'язковість міжнародного договору в порядку та в строки, перед-

бачені договором, або в інший узгоджений сторонами спосіб.

Висновки

Джерелами кримінального законодавства України є Конституція України, Кримінальний кодекс України, закони України про кримінальну відповідальність і міжнародні договори, згоду на обов'язковість яких надала Верховна Рада України. Тому механізм створення кримінального законодавства України доцільно розділити на два напрями: 1) механізм укладення або ратифікації міжнародних договорів; 2) механізм створення Конституції України, КК України й законів, які вносять зміни до нього.

Ратифікація міжнародних договорів – затвердження Верховною Радою України цих договорів відповідно до конституційної процедури. Ратифікацію міжнародних договорів, які стосуються забезпечення охорони суспільних відносин від злочинних посягань або регулювання суспільних відносин, що виникають у зв'язку із вчиненням злочину, можна розглядати як передбачений законом цілеспрямований процес формування кримінального законодавства. Вона може бути інструментом реалізації інтересів окремих груп держав для збереження міжнародної атмосфери, сприятливої для підтримання співробітництва. Ратифікуючи договір, держава бере на себе зобов'язання, які вона повинна виконувати, одночасно отримує можливість користуватися правами та вигодами, що передбачені договором, і вимагати виконання інших зобов'язань, що впливають із міжнародного договору.

Юридична сутність акта ратифікації міжнародних договорів – це остаточний трансформаційний акт, що додає договору сили закону й переадресовує зобов'язання щодо його виконання суб'єктам внутрішньодержавного кримінального права. В окремих випадках міжнародні договори, які ратифіковані Верховною Радою України, самостійно (без внесення відповідних змін до КК України) можуть бути складниками кримінального законодавства.

Міжнародні договори набирають чинності для України після надання нею згоди на обов'язковість міжнародного договору в порядку та в строки, передбачені договором, або в інший, узгоджений сторонами спосіб.

Уніфікування кримінального законодавства під час ратифікації міжнародних договорів є найдієвішим впливом міжнародного права на національні кримінально-правові системи. Під час ратифікації міжнародних договорів Україною може створюватися конкуренція норм. У разі конкуренції *охорнюваних норм* міжнародного кримінального законодавства та кримінального законодавства України пріоритет слід надавати останньому. Переважають норми міжнародного права в тому випадку, якщо до стану такої конкуренції приведено *регулятивні норми* кримінального законодавства.

²⁶ Принагідно слід також зазначити, що до моменту ратифікації Україною цього міжнародного договору Конституційний Суд України виніс рішення № 11-рп/99 від 29 грудня 1999 року, яким положення КК України, що передбачали можливість застосування покарання у вигляді смертної кари, визнані такими, що не відповідають Конституції України (є неконституційними). Конституційний Суд України виніс рішення № 11-рп/99 від 29 грудня 1999 року у справі за конституційним поданням 51 народного депутата України щодо відповідності Конституції України (конституційності) положень ст. 24, 58, 59, 60, 93, 190-1 КК України в частині, що передбачає смертну кару як вид покарання (справа про смертну кару). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v011p710-99>

²⁷ Про міжнародні договори України від 29 черв. 2004 р. № 1906-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1906-15>

²⁸ Про міжнародні договори України від 29 черв. 2004 р. № 1906-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1906-15>

Legal protection of land of agricultural purpose in Ukraine**Baboi Anna***Assistant of Law Department**Vinnitsa National Agrarian University, Ukraine*

Issue of legal protection of land resources of agricultural purpose is explored in the article. Also the analysis of legislation of lands of agricultural purpose is carried out by author. In this article the forms of lands legal protection are named and characterized: providing of reasonable use of land resource, saving and reproduction land fertility, protection from deterioration and pollution, fulfillment by citizens, entities and state their rights of property and land using according to the law. We conducted an analysis of the legal protection of agricultural land under the legislation of Ukraine, the determination of the definition of gaps in the legislative regulation of legal protection of agricultural land.

In this article the analysis of legislation of lands of agricultural purpose is carried out. The main problems in legal regulation of agricultural land protection are defined. The rational and efficient use of land resources should be a priority of Ukraine's state policy, since it means engaging in land management and their efficient use for the main purpose, creating the best conditions for agricultural land to have high productivity and the ability to obtain maximum per unit area quantity of production at the lowest cost of labor and means, observance of scientifically grounded technologies of production, protection of environment from adverse impacts, measures to protect land resources, production of ecologically safe food. The result of such use of land resources will be to ensure that most aspects of the food security component are respected, which in turn is to ensure the national security of the state as a whole.

It was determined, that even despite the crucial importance of soils for economic development and food security, there is no separate law that establishes fundamental principles of state policy and rules that would guarantee the preservation of the country's unique soil cover, its environmental and productive functions and the creation of the necessary conditions for efficient use of soil resources. without negative consequences for future generations. In the legal field there are certain prerequisites for the implementation of soil fertility control. At the same time, the legislative and regulatory documents defining the procedure for exercising control over the use and protection of agricultural land are in need of significant improvements.

Правова охорона земель сільськогосподарського призначення в Україні**Бабой Анна Михайлівна***асистент кафедри права**Вінницького національного аграрного університету, Україна***Вступ**

Правова охорона земель сільськогосподарського призначення потребує особливої уваги в умовах інтенсивного розвитку земельних відносин та в умовах можливого впровадження вільного обігу землі сільськогосподарського призначення.

У зв'язку з цим актуального значення для подальших перспектив розвитку аграрного сектора України, забезпечення сталого розвитку земельних відносин набула правова охорона земель сільськогосподарського призначення, а також їх раціоналізація як необхідний критерій правової охорони.

Питання правової охорони земель сільськогосподарського призначення є предметом досліджень широкого кола вітчизняних науковців. Серед них В.В. Носік, О.О. Бредіхін, Т.К. Оверковська та багато інших.

Водночас окремі аспекти правової охорони земель сільськогосподарського призначення: державний контроль за землями сільсько-

господарського призначення, моніторинг стану забрудненості земельних ділянок є недостатньо дослідженими та потребують подальшого наукового опрацювання.

Мета статті – визначення поняття правової охорони земель сільськогосподарського призначення, характеристика раціонального землекористування як критерію правової охорони.

Виклад основного матеріалу

Відповідно до Конституції України земля є основним природним національним багатством, що перебуває під особливою охороною держави¹. Земля є основним ресурсом держави, тому повинна перебувати під особливою охороною. Правове визначення поняття «земля» наведено в Законі України «Про охорону земель», відповідно до якого, земля – поверхня суші з ґрунтами, корисними копалинами

¹ Конституція (Основний Закон) України : Закон України від 28 червня 1996 р. № 254к/96-ВР. Відомості Верховної Ради України. 1996. № 30. Ст. 141.

та іншими природними елементами, що органічно поєднані та функціонують разом із нею².

На доктринальному рівні наводяться розуміння поняття «земля» вже в юридичному значенні. Зокрема, на думку В.В. Носіка, земля – це розташований над надрами, територіально обмежений кордонами України, цілісний, нерухомий поверхневий шар земної кори, який є основою ландшафту і просторовим базисом для гармонійного розподілу місць розселення, діяльності людей, об'єктів природно-заповідного фонду з урахуванням економічних, соціальних, екологічних та інших інтересів суспільства, належить народу на праві абсолютної власності і становить частину національного багатства, що перебуває під особливою охороною держави³.

Відповідно до Постанови Пленуму Верховного Суду України № 7 від 16.04.2004 р. «Про практику застосування судами земельного законодавства при розгляді цивільних справ», земля є основним національним багатством, що перебуває під особливою охороною держави, яка полягає в забезпеченні раціонального використання земельних ресурсів, збереженні й відтворенні родючості ґрунтів, захисті їх від псування і забруднення, реалізації громадянами, юридичними особами та державою їхніх прав власності та землекористування відповідно до закону⁴. Тобто у зв'язку з великою цінністю землі як об'єкта правової охорони вона перебуває під «особливою» охороною.

Правове регулювання у сфері охорони земель здійснюється відповідно до Конституції України, Земельного Кодексу України, законів України «Про охорону земель», «Про державний контроль за використанням та охороною земель» та інших нормативно-правових актів. У Земельному Кодексі України питанню охорони земель присвячений окремий розділ, що розкриває поняття, завдання та порядок охорони земель. Так, відповідно до ст. 162 Земельного Кодексу України охорона земель – це система правових, організаційних, економічних та інших заходів, спрямованих на раціональне використання земель, запобігання необґрунтованому вилученню земель сільськогосподарського призначення, захист від шкідливого антропогенного впливу, відтворення і підвищення родючості ґрунтів, підвищення продуктивності земель лісового фонду, забезпечення особливого режиму використання земель природоохоронного, оздоровчого, рекреаційного та історико-культурного призначення⁵.

² Про охорону земель: Закон України від 19 червня 2003 р. № 962-IV. Відомості Верховної Ради України. 2003. № 39. Ст. 349.

³ Носік В.В. Право власності на землю українського народу : монографія. Київ : Юрінком Інтер, 2006. С. 497.

⁴ Про практику застосування судами земельного законодавства при розгляді цивільних справ : Постанова Пленуму Верховного Суду України від 16.04.2004 р. №7. Вісник Верховного суду України. 2004. № 6. Ст. 22.

⁵ Земельний кодекс України : Закон України від 25 жовтня 2001 р. № 2768-III. Відомості Верховної Ради України офіційне видання. 2002. № 3. Ст. 27.

Таким чином, правова охорона земель являє собою такий стан суспільних відносин, за яких за допомогою правових норм та заходів екологічного, економічного, земельно-правового, науково-технічного та іншого характеру гарантується та забезпечується збереження і захист усіх категорій земель, запобігання погіршення стану довкілля та настання інших наслідків, небезпечних для життя та здоров'я людей, а також застосування до порушників вимог законодавства про охорону земель заходів юридичного впливу.

Зауважимо, що питання охорони земель тісно пов'язані з їх раціональним використанням. Співвідношення понять «раціональне використання» та «охорона земель» по-різному розглядається науковцями у сфері земельних відносин. Із приводу цього можна виділити два основні підходи:

– представники першого розглядають раціональне використання земель та їх охорону як два різних, відокремлених один від одного, самостійних явища, що виникають у взаєминах між суспільством та природою;

– представники другого підходу вважають, що раціональне використання землі включає і її охорону в процесі безпосереднього використання.

На нашу думку, раціональне використання є одним із критеріїв правової охорони земель сільськогосподарського призначення. Раціональне використання – це комплекс еколого-економічно обґрунтованих, організаційно-господарських, агротехнічних та інших заходів, спрямованих на збереження від руйнування і забруднення сільськогосподарських земель та підвищення урожайності вирощуваних на них культур.

Однак ані в Законі України «Про охорону навколишнього природного середовища», ані в Земельному кодексі України немає правового визначення раціонального використання землі. Вважаємо, що в цій частині чинне земельне законодавство потребує вдосконалення, оскільки раціональне використання землі є головним критерієм правової охорони земель сільськогосподарського призначення.

Раціональне й ефективне використання земельних ресурсів повинно бути пріоритетним напрямом державної політики України, оскільки воно означає залучення до господарського обігу земель та їх ефективне використання за основним цільовим призначенням, створення найліпших умов для того, щоб сільськогосподарські угіддя мали високу продуктивність та можливість отримання на одиницю площі максимальної кількості продукції за найменших витрат праці та коштів, дотримання науково обґрунтованих технологій виробництва, захист навколишнього природного середовища від негативних впливів, вживання заходів щодо охорони земельних ресурсів, забезпечення суспільства екологічно безпечними продуктами харчування.

Інституційно-правову охорону земель сільськогосподарського призначення забезпечує Державна служба України з питань геодезії, картографії та кадастру. Відповідно до Положення Кабінету Міністрів України «Про Державну службу України з питань геодезії, картографії та кадастру» її завданнями є розроблення та виконання державних, галузевих, регіональних та місцевих програм з питань регулювання земельних відносин, раціонального використання земель; підготовка та здійснення організаційних, економічних, екологічних та інших заходів, спрямованих на раціональне використання та охорону земель, їх захист від шкідливого антропогенного впливу⁶.

З метою досягнення раціонального використання та охорони земель доцільно здійснити такі заходи:

- формування системи екологічних обмежень по регіонах, територіях і екосистемах. Установлення лімітів викидів та скидів забруднюючих речовин у довкілля й лімітів припустимого використання (вилучення) природних ресурсів;

- створення системи економічних важелів: плата за забруднення довкілля, за спеціальне використання природних ресурсів, відшкодування витрат на поліпшення їхньої якості, застосування економіко-правових санкцій;

- розвиток системи економічного стимулювання, пільгового оподаткування, кредитування, економічного страхування, надання природних ресурсів під заставу;

- створення системи фінансування природоохоронних заходів за рахунок коштів державного і місцевих бюджетів, власних коштів підприємств та добровільних внесків.

Також одним із заходів охорони земель сільськогосподарського призначення слід вважати моніторинг земель, що являє собою систему спостереження за станом земельного фонду, включаючи землі, розташовані в зоні радіоактивного забруднення, з метою своєчасного виявлення змін, їх оцінку, відтворення та ліквідацію наслідків негативних процесів. Упровадження системи моніторингу забезпечує систематичне спостереження за станом земельного фонду. Для цього потрібно зібрати й проаналізувати дані про розподіл земель між власниками й користувачами, продуктивність земельних ресурсів, ступінь деградації ґрунтів, стан їхнього забруднення, вміст у ґрунтах та ґрунтових водах пестицидів і ДДТ. Систематичний аналіз стану земельного фонду дасть можливість передбачити на перспективу заходи по кожному з регіонів щодо поліпшення стану земельних ресурсів і їх раціонального використання⁷.

Крім цього, з позиції раціональності сільськогосподарського землекористування позитивним

видається запровадження в Концепції розвитку земельних відносин в Україні на період до 2020 року заходів щодо посилення охорони земель та забезпечення екологоорієнтованого використання земельних ресурсів шляхом: забезпечення впровадження новітніх екологічно збалансованих технологій ведення сільського господарства; стимулювання введення ґрунтозахисних технологій обробітку ґрунтів та вирощування сільськогосподарських культур з урахуванням ґрунтово-кліматичних умов конкретних регіонів; збільшення частки сільськогосподарських угідь екстенсивного використання (сіножатей, пасовищ) відповідно до науково обґрунтованих показників, які розроблятимуться з урахуванням регіональних та місцевих особливостей тощо⁸. Раціональне використання земель сільськогосподарського призначення зумовлюється також здійсненням спеціальних заходів щодо охорони ґрунтів.

Питання збереження і відтворення родючості ґрунтів як особливої форми охорони земель намагались вирішити на законодавчому рівні. У листопаді 2013 року розробили Проект Закону України «Про збереження ґрунтів та охорону їх родючості». Цей Закон мав визначити правові, економічні, екологічні та організаційні основи використання та збереження ґрунтів, охорони і відтворення їх родючості, встановити основні принципи державної політики у цій сфері, вимоги щодо збереження якісного стану ґрунтового покриву, захисту його від негативних природних та антропогенних впливів. Крім цього, в проекті встановлюються права та обов'язки землевласників та землекористувачів у даній сфері, вимоги до охорони ґрунтів у процесі господарської діяльності, системи стандартизації і нормування у сфері збереження ґрунтів та охорони їхньої родючості, регламентуються питання економічного стимулювання та фінансування ґрунтоохоронних заходів, а також здійснення державного контролю у даній сфері⁹. Метою розроблення проекту Закону було прийняття повномасштабного нормативно-правового акта рамкового типу, який містить усі необхідні положення і норми, що регулюють правові взаємовідносини в цій сфері. Комітетом Верховної Ради України з питань аграрної політики та земельних відносин на своєму засіданні 17 березня 2015 року розглянуто цей законопроект, але було рекомендовано Верховній Раді України відхилити його через дублювання окремих положень з іншими законодавчими актами. Тому цей Проект Закону так і не набрав чинності.

Таким чином, в Україні, незважаючи на винятково важливе значення ґрунтів для забезпечення

⁸ Концепція розвитку земельних відносин в Україні на період до 2020 року : розпорядження Кабінету Міністрів України від 27.06.2009 р. №743-2009-р. *Офіційний вісник України*. 2009. № 51. Ст. 165.

⁹ Про збереження ґрунтів та охорону їх родючості : проект Закону № 1798 від 20.01.2015 року. *Офіційний веб-сайт Верховної Ради України*. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=53638

⁶ Про Державну службу України з питань геодезії, картографії та кадастру : постанова Кабінету Міністрів України від 14 січня 2015 р. № 15. *Офіційний вісник України*. 2015. № 7. Ст. 79.

⁷ Шматько В.Г., Нікітін Ю.В. Екологія і організація природоохоронної діяльності : навч. посіб. 2-ге вид. Київ : КНТ, 2008. 304 с.

економічного розвитку та продовольчої безпеки, відсутній окремий закон, який встановлює основоположні принципи державної політики та правила, які б гарантували збереження унікального ґрунтового покриву країни, його екологічних і продукційних функцій та створення необхідних умов для ефективного використання ґрунтових ресурсів без негативних наслідків для наступних поколінь. Безумовно, прийняття спеціального закону є необхідною умовою для правового регулювання охорони земель.

Ще одним критерієм є захист ґрунтів від псування та забруднення. Слід зауважити, що терміни «забруднення» та «псування» земель хоча і близькі за змістом, але не є тотожними. У словникових джерелах поняття «забруднення» визначається як накопичення в ґрунті речовин та організмів унаслідок антропогенного впливу в таких кількостях, які знижують технологічну, споживчу і санітарно-гігієнічну цінність вирощуваних рослин та якість інших природних об'єктів. При цьому поступово змінюються фізичні та хімічні властивості землі, знижується чисельність живих організмів, погіршується родючість ґрунтів. Забруднення земель також може бути викликано недозованим застосуванням мінеральних добрив, неправильним їх зберіганням, яке штучно створює погіршення стану земель. Законодавче визначення поняття «забруднення» земель наведено в ст. 1 Закону України «Про державний контроль за використанням та охороною земель», згідно з яким забруднення земель являє собою накопичення в ґрунтах і ґрунтових водах унаслідок антропогенного впливу пестицидів і агрохімікатів, важких металів, радіонуклідів та інших речовин, вміст яких перевищує природний фон, що призводить до їх кількісних або якісних змін.

На відміну від забруднення, псування земель – це порушення природного стану земель, яке здійснюється без обґрунтованих проектних рішень, погоджених та затверджених в установленому законодавством порядку, забруднення їх хімічними, біологічними та радіоактивними речовинами, в тому числі тими, що викидаються в атмосферне повітря, засмічення промисловими, побутовими та іншими відходами, неочищеними стічними водами, порушення родючого шару ґрунту, невиконання вимог встановленого режиму використання земель, а також використання земель у спосіб, що погіршує їхню природну родючість¹⁰.

Серед факторів ризику, що негативно впливають на якісний стан земель та зумовлюють їх забруднення, виділяємо такі: забруднення земель несанкціонованими звалищами промислових, побутових, сільськогосподарських та інших відходів виробництва та споживання. Варто підкреслити, що в Укра-

їні близько 5–7 тис. га, в тому числі рілля й інші сільськогосподарські угіддя, щорічно відводяться для складування відходів шлаконакопичувачів. Небезпечною проблемою залишається забруднення земель викидами автомобільного транспорту, до складу яких входять шкідливі сполуки. Землі також забруднюються відпрацьованими газами тракторів, комбайнів, автомобілів, мастилами та паливом, деякі з них виливаються під час роботи на полях. У зв'язку з цим конструювання і виробництво сільськогосподарської техніки, яка використовується в землеробстві, має здійснюватися з дотриманням нормативних вимог щодо обмеження її негативного впливу на ґрунти, згідно з діючими державними стандартами і нормами.

З приводу цього ст. 167 Земельного кодексу України встановлює, що нормативи гранично допустимих концентрацій небезпечних речовин у ґрунтах, а також перелік цих речовин затверджується спеціально уповноваженими органами виконавчої влади в галузі охорони здоров'я та санітарного нагляду, екології та природних ресурсів. Наприклад, існує класифікація хімічних речовин для контролю забруднення ґрунтів, перелік пестицидів і агрохімікатів, які дозволені для використання в Україні тощо.

З метою організації дієвого контролю за раціональним використанням та охороною земель на етапі запровадження ринку земель у державі слід здійснити певні заходи організаційного характеру шляхом внесення відповідних змін до законодавства, а саме:

- 1) розмежувати повноваження між відомствами та органами влади щодо здійснення контролю за використанням та охороною земель (державний, самоврядний, громадський);
- 2) визначити статус громадських інспекторів з контролю за використанням та охороною земель (призначення, повноваження і т.д.);
- 3) встановити адміністративну відповідальність землевласників і землекористувачів за зниження показників родючості ґрунтів;
- 4) надати агрохімічному паспорту земельної ділянки статус додатку до правовстановлюючого документу на землі сільськогосподарського призначення;
- 5) ініціювати створення розгалуженої системи ліцензованих лабораторій різних форм власності з дослідження показників стану ґрунтів;
- 6) зобов'язати землевласників і землекористувачів раз на 5 років представляти до органів, що здійснюють контроль за використанням та охороною земель, агрохімічні паспорти земельних ділянок на підставі проведених досліджень незалежними лабораторіями;
- 7) встановити критерії оцінки погіршення якості ґрунтів та методологію здійснення контролю показників родючості ґрунтів;

¹⁰ Про державний контроль за використанням та охороною земель : Закон України від 19 червня 2003 р. № 963-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № 39. Ст. 350.